

HET ERASMIAANSCH GYMNASIUM VAN
DECEMBER 1842—SEPTEMBER 1865
DOOR DR. IJ. H. ROGGE

TOEN Dr. G. A. Schneither op 27 Januari 1840 het rectoraat als opvolger van Terpstra aanvaardde, wist hij zonder twijfel, dat een drukke taak hem wachtte. De Latijnsche school moest hervormd worden op uitdrukkelijk verzoek van de Regeering. 10 September 1839 was n.l. bij den Raad een missive ingekomen van den Staatsraad Gouverneur van Z.-Holland, waarin aangedrongen werd op een onderzoek naar het onderwijs op de Latijnsche School, en gevraagd, in hoever het wenschelijk was een middelbaar onderwijs aan het gymnasiaal onderwijs te verbinden. Men wees op 's-Gravenhage, Delft, Leiden en andere steden, waar deze combinatie reeds was ingevoerd. B. en W. stuurden deze missive door naar het Curatorium en de Schoolcommissie met verzoek om advies. Reeds hadden B. en W. aan den Gouverneur geschreven, dat buiten hun schuld de zaak niet onmiddellijk kon ter hand genomen worden, daar 18 Juli 1839 rector Terpstra was overleden en men bezig was naar een opvolger uit te kijken. De Gouverneur begreep dit bezwaar en, hoewel noode, gaf hij zijn toestemming, dat het onderzoek bleef rusten, totdat de nieuwe rector in functie was getreden. Intusschen was 13 November het verslag der Schoolcommissie binnengekomen. Hierin werd geconstateerd, dat het gymnasiaal onderwijs niet meer voldeed; er werd te weinig rekening gehouden met de breede schare van leerlingen, die niet naar een academie zouden gaan en meer behoefte hadden aan een uitgebreider onderwijs in andere vakken dan juist in Latijn en Grieksch. Om dit gemis te verhelpen was men nu reeds genoodzaakt tot huisonderwijs zijn toevlucht te nemen. Dit kostte veel geld en tijd en gaf niet veel diepte. Voor een combinatie voelde men niet veel. Rotterdam was een geheel andere stad dan 's-Gravenhage. Hier moesten de beide richtingen afzonderlijk blijven.

Men wachtte nu op het verslag van Curatoren, voor hen

opgemaakt door rector Schneither. Dit kwam in December 1840. Met een der Curatoren had de rector een bezoek aan de residentie gebracht, om daar op de hoogte te komen van de nieuwe, gecombineerde inrichting. Zij waren teruggekomen met den indruk, dat er veel voor zulk een combinatie viel te zeggen, ook met het oog op de mindere kosten voor de gemeente. In dien geest stelde dan ook de rector zijn verslag op. Zijn betoog kwam hierop neer. Bedrevenheid in de nieuwe talen is een onmisbare behoefte. Thans is de eenige weg privaatonderwijs, daar er geen middelbaar onderwijs is en de Latijnsche school aan dit verlangen niet behoorlijk kan voldoen. Sommige ouders voelen zich zelfs genoopt hun kinderen buitenslands te zenden. Twee gescheiden inrichtingen is kostbaar; daarbij zullen zij elkaar benadeelen en waarschijnlijk geen van beiden bloeien. De jongeling, bij wien het te doen is echte, klassieke kennis op te zamelen en den koninklijken weg onzer oude geleerden op te treden, zal in geen deele benadeeld worden. Onder de vakken zullen opgenomen worden ook: fabelkunde, handelsleer, handelsgeschiedenis, beginselen der staathuishoudkunde. Door een andere verdeling der vacantes kan de cursus met zes weken worden verlengd. Er zal voortaan slechts één promotie plaats hebben. Voor het onderwijzend personeel is noodig, een rector, een conrector, een 1ste praeceptor, een 2de praeceptor, een 1ste onderwijzer voor het Fransch, een 2de onderwijzer voor hetzelfde vak, een onderwijzer voor het Engelsch, een onderwijzer voor het Duitsch, een 1ste onderwijzer in de wiskundige wetenschappen en tenslotte nog een 2de onderwijzer in hetzelfde vak. Alle honoraria voor oratiën, declamatiën en gratiarum actiones worden afgeschaft. Het schoolgeld zal bedragen f 100. Er wordt gerekend op 70 leerlingen. De stad krijgt dus f 7000. De tractementen moeten verhoogd worden, want er is meer werk en minder privaatles. Aan minervalia, honoraria kreeg de rector f 600, de conrector en praeceptoren ieder f 250. Dit moet vergoed worden, daarom zullen de tractementen moeten bedragen: voor den rector f 3400, conrector f 2400, 1ste praeceptor f 2000, 2de praeceptor f 1750, 1ste onderw. Fransch f 1500, 2de onderw. Fransch f 600, onderw. Engelsch f 800, onderw. Duitsch

f 600, 1ste onderw. Wiskunde f 1500, 2de onderw. Wiskunde f 600. Voor afdeeling A wordt de cursus van 5 nu 6 jaar, voor B 4 jaar. Zijn er meer dan 70 leerlingen, dan komt het meerdere minerval voor de docenten, behalve wanneer mocht blijken, dat er nog een nieuw docent noodig was. Die nieuwe docent zou in dat geval eerst uit het meerdere minerval betaald worden. Vrij van minerval moeten zijn zonen van leeraren en jongelingen, die in huis zijn bij den rector. 7 lokalen zijn noodig. De kosten worden berekend op f 17.300 verminderd met f 7000 minervalia = f 10.300. Thans kost de Latijnsche School f 7650. Jaarlijks zal dus f 2650 meer moeten worden uitgegeven.

De beide adviezen waren nu ingediend, maar de Raad maakte geen haast. In den Haag werd men ongeduldig. In een missive van 1 Juni 1841 verwijst de Staatsraad Gouverneur naar zijn schrijven van 10 September 1839 en verlangt te weten, hoe het staat betreffende den toestand der Latijnsche School en de inrichtingen van Middelbaar Onderwijs en het hervormen tot een nieuw stedelijk gymnasium. Hij vraagt ten spoedigste om antwoord. Als hij 30 September 1841 nog niets gehoord heeft, schrijft hij: „Tot heden hieromtrent niets ter mijner kennis gekomen zijnde, vind ik mij andermaal verplicht, U.E.D.A. met aandrang te verzoeken mij ten spoedigste te willen berigten, hoeverre thans de deliberatiën bij den stedelijken Raad over deze belangrijke aangelegenheid zijn gevorderd.” 20 November kwam het antwoord: wij zijn bezig, er wordt een commissie benoemd, om de zaak nader te overleggen. Er kwam eindelijk voortgang. De commissie zou bestaan uit 6 leden, 2 Curatoren, 2 leden der Schoolcommissie en 2 leden uit den Raad. Op 1 December 1841 konden Curatoren aan B. en W. melden, dat zij uit hun midden hadden aangewezen den Curator mr. R. A. Mees en den rector. De besprekingen vingen aan en weldra bleek, dat de Schoolcommissie haar standpunt om geen combinatie in te voeren, wilde prijsgeven. Zij zal wel teruggeschrokken zijn voor de onkosten. Voor de leerlingen der B afdeeling verviel in ieder geval het Grieksch, en het Latijn zou in die afdeeling aanmerkelijk besnoeid worden. In het plan lag de 1ste klasse voor beide

afdeelingen gelijk te maken. Eerst daarna kwam de keuze. Zooveel mogelijk zou het onderwijs in vakken als Nederlandsche Taal en Vaderlandsche Letterkunde aan de leerlingen der beide afdeelingen tegelijk gegeven worden. Wel was niet iedereen tevreden, gelijk blijkt uit den brief van het raadslid Van Rijkevorsel aan Curatoren, gedateerd van 9 April 1842, waarin wij o.a. lezen: „de ondervinding leert toch dat, ook een langer, vollediger onderwijs in de doode talen, voor hen, die hunne studies in dezelve niet voortzetten, geen vruchten draagt en alzoo de kostbare tijd, daartoe door onderwijzers en leerlingen besteed, verloren is. Ik acht deze bedenking van des te meer gewigt, omdat heden ten dage meer dan ooit van den beschaafden man wordt verlangd en bij de vele leervakken de tijd behoort uitgewoekerd te worden.” De slotsom was, dat hij het onderricht in het Latijn aan hen, die voor den handel opgeleid werden, tot één jaar wenschte beperkt te zien. Er volgden nog eenige besprekingen over het minerval en over de vraag, of godsdienstig onderwijs in het leerprogram zou opgenomen worden. Op voorstel van Curatoren bepaalde men het schoolgeld op f 100, niet hooger, zooals sommigen wilden. Minvermogenden werden door deze som reeds voldoende geweerd. Het godsdienstig onderwijs zou opgenomen worden onder de geschiedenis en men zou spreken van: onderwijs in de gewijde en ongewijde geschiedenis.

Nu alles besproken en vastgesteld was, stuurden B. en W. het concept naar den Haag met een begeleidend schrijven, waarin stond, dat het veel moeite had gekost het in alle punten eens te worden, maar „het slot van veelvuldige deliberatiën is geweest de overtuiging, dat de vruchten van een goed en geregeld Middelbaar Onderwijs in deze stad het beste zouden kunnen verkregen worden, door van het wel ingerigte, dat bestaat, een nuttig gebruik te maken, en door wijziging, verbetering en vermeerdering een doeltreffend geheel daar te stellen.” In de raadszitting van 14 Juli 1842 werd voorgelezen een dispositie van Z. E. den Minister van B. Z. van 29 Juni, waarin de minister zijn goedkeuring hechtte aan de voorstellen. Het zou een proeve zijn voor 2 jaar. De docenten moesten gegradueerd zijn of den onder-

wijzersrang bezitten. De benaming zou zijn Stedelijk of Erasmiaansch gymnasium. Men kon dus beginnen. Allereerst werd het gebouw geïnspecteerd. Een verbouwing was noodzakelijk om voldoende ruimte te krijgen voor het onderwijs. De kosten vielen niet mee, daar vloeren en balken door den champignon bleken verteerd te zijn. Ook zou het verbouwen eenige maanden in beslag nemen. Daarom werd 27 Augustus besloten de school voorloopig onder te brengen in de benedenste verdieping van het gewezen Gemeenlandshuis van Schieland. In October benoemde de Raad tot 1sten onderwijzer in het Fransch J. van Vloten, tot 1sten onderwijzer in de Wiskunde J. P. A. François, tot 2den onderwijzer in het Fransch H. A. Antony, huisonderwijzer in Rotterdam, en tot 2den onderwijzer in de Wiskunde J. Ravenek, onderwijzer van den tweeden rang. Voor het Engelsch werd aangewezen J. O. Roe, huisonderwijzer alhier, en voor het Duitsch F. C. Noot, candidaat in de theologie en philologie te Halle en Bonn, huisonderwijzer hier ter stede. Het geheele organisme, zooals Kan het uitdrukt, werd op 5 December 1842 in werking gebracht.

Op het radicaal van de onderwijzers Van Vloten en Noot maakte de minister in het begin van 1843 aanmerking. Van Vloten, leerling van de Leidsche academie en hier benoemd op de hartelijke aanbeveling van Prof. Geel, had geen bevoegdheid voor het doceeren van het Fransch, wel voor de Geschiedenis, die aan hem voor een deel werd opgedragen. Hij beloofde echter onmiddellijk ervoor te zullen zorgen. Voor hem, die veel studie had gemaakt van het Fransch, was dit een kleinigheid. Zijn collega Noot kon erop wijzen, dat hij in 1839 door de plaatselijke schoolcommissie alhier geëxamineerd en toegelaten was als onderwijzer in het Hoogduitsch. In het plan was ook opgenomen het onderwijs in de Handelswetenschap. Daar dit echter alleen gegeven zou worden in klasse IVB, had men met de aanwijzing van een docent nog geen haast. De 500 gulden voor dit onderwijs op de begroting uitgetrokken werd in 1843 gedeeltelijk gebruikt voor het aanschaffen van atlanten enz. 5 September 1845 vragen B. en W. aan Curatoren, wat door hen onder het onderwijs in de Handelswetenschappen wordt gerekend te

behooren. Het antwoord van Curatoren luidde: „dit onderwijs zal bevatten: een staathuishoudkundige beschrijving van den Handel, historisch en geographisch opgehelderd. Wij verbinden niet hieraan: het practisch handelonderricht. Geen boekhouden, geen kennis der artikelen.” Mr. W. C. Mees, secretaris van de Kamer van Koophandel, die in October als docent in dit vak optrad, had reeds tevoren in een uitvoerigen brief aan den rector zijn opvattingen over dit onderwijs ontvouwd. Hij wenschte door opheldering van eenige begrippen de knapen te waarborgen tegen de opneming van schadelijke begrippen, b.v. „de waarde des gelds hangt van de kosten van voortbrenging van het goud en het zilver af; de bijzonderheid, dat voorheen een braspenning of 12 duiten daags den werkman een bestaan opleverde, bewijst niet, dat het werkvolk het toen beter had dan thans, noch ook dat de zaken over het algemeen toen goedkooper waren; de gierigaard, die voortdurend opspaart, is voordeelijker voor de volkswelvaart dan de man, die door ruime verteringen zijn geld, zooals men zegt, onder de menschen brengt.” Het onderwijs werd gegeven alleen in IVB en wel 4 uur per week. Tot Mei 1849 heeft mr. W. C. Mees dit vak gedoceerd. Zijn benoeming tot secretaris der Nederlandsche Bank dwong hem zijn ontslag in te dienen. Zijn opvolger werd mr. J. C. Reepmaker, secretaris van de Kamer van Koophandel. Wij komen weer op de eerste jaren terug.

Het onderwijs in klasse I was voor alle leerlingen gelijk. In klasse II begon de splitsing en ving het onderwijs in het Grieksch voor de A-afdeeling aan. De studie in A duurde 6 jaar, die in B 4 jaar. In klasse I kregen de leerlingen 10 uur per week Latijn, in klasse II, III en IV werd dit voor de B's wekelijks 2 uur. Door de welwillende inlichtingen van een der weinige oud-leerlingen dezer gecombineerde school, den heer G. Th. Philippi, vernam ik iets over de resultaten van dit onderwijs in het Latijn. De 2de praeceptor A. Mees zorgde ervoor, dat in de eerste klasse de beginselen er goed in kwamen. In de hogere klassen werden de weinige uren geheel besteed aan de lectuur van Nepos, Caesar, Cicero en Ovidius. Deze oud-leerling dacht later steeds met genoegen

aan dit onderwijs terug. Hij liet mij het diploma zien, dat de B-leerlingen bij het verlaten van de school kregen. Zij werden aanbevolen als geschikt wel niet voor de Academische lessen, maar dan toch voor iedere andere deftige betrekking in de maatschappij. Het is dus te begrijpen, dat afdeeling B meer leerlingen trok dan A, vooral in een stad als Rotterdam. De proeve was geslaagd. 22 Mei 1845 kwam bij B. en W. een schrijven in van den Staatsraad Gouverneur dezer provincie, waarin hij verklaarde, dat de Minister bijzonder tevreden was over het onderwijs, dat niet alleen opleidde voor de academische lessen, maar ook tot de Militaire Academie, het Instituut van Marine en de Academie te Delft. Als blijk van tevredenheid bood de Minister den rector een boekwerk aan. B. en W. zonden dit schrijven aan Curatoren door en maakten van de gelegenheid gebruik, om ook zelf aan hun ingenomenheid met de nieuwe school uiting te geven. Waren nu rector en docenten ook overtuigd van deze voortreffelijkheid? Zeker niet in alle opzichten. De bepaling, dat verschillende afdeelingen in eenzelfde vak tegelijk moesten les hebben, lokte herhaaldelijk klachten uit. Dit kan ons niet verwonderen, als wij b.v. hooren, dat de leerlingen van klasse IIIA, IIIB, IVA en IVB bijeengebracht werden voor het onderwijs in het Nederlandsch. Daarover klaagde de 1ste praeceptor Vermeulen, die dit vak doceerde, terecht. Een dergelijke klacht uitte de leeraar in het Engelsch, die klasse V en VI in iederen cursus voor zijn vak verbonden zag. Viermaal richtte hij een brief aan Curatoren, om te wijzen op het verkeerde van dezen toestand. „Should you not think it preferable,” zoo schrijft hij in 1849, „that class 5 remained away whilst class 6 had lesson, and that class 6 did the same whilst class 5 had theirs? I have no doubt it would have a good effect upon the 2 classes to keep them separate; for it is certainly not very flattering for a young man reading Euripides and Sophocles to listen to the attempts of a tyro practising *musa* and *τροηρησ* or *amo* and *τυπω*.” Veel verandering kwam er niet. Het aantal A-leerlingen was dikwijls te gering om in de vier laagste klassen de afdeelingen gescheiden te houden en klasse V en VI niet samen te nemen. Gelukkig

ging het in die dagen wat gemoedelijker toe op de scholen. Geen gecommitteerden hielden toezicht bij het eindexamen. De schadelijke gevolgen van dat gecombineer werden minder gevoeld. De leeraren van tegenwoordig echter kunnen moeilijk ontkennen, dat de taak van hun voorgangers heel wat zwaarder was en meer inspanning vereischte. Alleen reeds het orde houden vergde meer van den docent. Geen wonder dan ook, dat Curatoren in die jaren telkens tusschenbeiden moesten komen, wanneer de leerlingen het een docent te lastig maakten. Soms lag de fout aan het ontactvol optreden van den docent. Dit laatste was, jammer genoeg, het geval bij Van Vloten. Hoe gezien hij ook was om zijn groote kunde, hij kon als leeraar niet gehandhaafd worden, daar zijn paedagogische gaven te kort schoten. Was van Vloten, inziende dat in hem geen docent stak, in stilte vertrokken, het ware beter geweest en menig onaangename brief aan Curatoren zou achterwege gebleven zijn. Nu hij dit niet verkoos, kreeg hij in Februari 1846 zijn ontslag. Uit de vijftig sollicitanten, die voor deze betrekking in aanmerking wenschten te komen, werd benoemd E. Piaget. Deze benoeming vond plaats 20 Augustus 1846. Evenals Van Vloten zou hij doceeren de vakken Fransch en Nieuwe Geschiedenis. De Raad bepaalde, dat ZEd. als nu, alvorens deze functie te kunnen aanvaarden, zal moeten overleggen een koninklijk besluit, waarbij ZEd., als vreemdeling, wordt toegelaten tot het geven van onderwijs in genoemde vakken hier te lande en tevens moet bezitten eenen onderwijsrang volgens de bestaande verordeningen op het lager onderwijs. Eerst in Mei 1848 legt Piaget de acte van naturalisatie over en betaalt de voor dien post bepaalde entrée recognitie ter somma van f 250. Bijzonder gelukkig bleek deze keuze te zijn. Piaget was een goed docent en paedagoog. Jarenlang gaf hij zijn beste krachten aan onze school. Daarvan plukte hij de vruchten. Nog wordt zijn naam met eere genoemd door zijn oudleerlingen.

Bij het openbare examen op 28 Juni 1848 was de Inspecteur der Latijnsche Scholen tegenwoordig. Van zijn bevinding bracht hij later schriftelijk verslag uit aan B. en W. Het onderwijs in de Handelswetenschappen liet niets te wenschen

over; de vorderingen in het Grieksch waren buitengewoon. Hij eindigde aldus: „ Mogen de ingezetenen meer en meer de belangrijkheid inzien eener instelling, die een gaping in het openbaar onderwijs aanvult en de bewijzen levert dat de twee deelen, waaruit zij bestaat, wel verre van elkander te benadeelen, zich integendeel de hand bieden voor de verschillende humanistische vorming der jongelingschap, en zich voelen aangespoord om den bloei van het gymnasium verder te helpen verhoogen.”

Zooals wij vroeger reeds zagen, was uitdrukkelijk bepaald bij het oprichten van de nieuwe school, dat het een proef zou zijn voor twee jaar. Liep alles goed, dan zou een algemeen reglement worden vastgesteld. In Maart 1846 wenschte dan ook de Gouverneur, dat een met overleg van Curatoren ontworpen reglement ter verdere goedkeuring zou worden aangeboden. Curatoren zonden dit in Mei aan B. en W. Er werd o.a. bepaald, dat door den eersten leeraar in de Wiskunde het onderwijs in de Natuurkunde zou worden gegeven. Na eenige besprekingen met het bestuur van het Bataafsch Genootschap werd goedgevonden, dat de leerlingen in de localiteit van dit genootschap het onderwijs ontvingen. De leeraar mocht gebruik maken van de instrumenten daar aanwezig. IIIB en IVB kregen ieder 4 uur per week, V en VI samen 2 uur. Het eerst onderwees dus dit vak François.

Op het einde van 1849 dreigde een oogenblik concurrentie. G. M. Willemsen, afkomstig uit Westphalen, Litt. Hum. Candid., diende aan Heeren Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland een request in om te mogen oprichten een „Gymnasium Catholicum Laurentianum à l'instar van het stedelijk gymnasium”. Curatoren, door B. en W. om advies gevraagd, adviseerden het verzoek niet toe te staan, omdat 1°. onwaar was, dat de katholieken hun kinderen niet aan het gymnasium toevertrouwden, 2°. de man in 1827 candidaat was geworden en nu boven de 60 jaar was, en 3°. hij zich voorstelde zonder onderwijzers al het werk alleen te doen. B. en W. hielden zich aan het advies van Curatoren, gelijk zij in December 1849 aan den Gouverneur schreven, en voegden erbij: „wij gelooven eigenlijk, dat de vergunning

niet moet gegeven worden door Gedeputeerde Staten, maar door den Minister." In Januari 1850 kwam het antwoord op dit schrijven van B. en W. Aan Willemsen was door Gedeputeerde Staten te kennen gegeven, dat ingevolge K. B. de door hem verlangde machtiging moest worden gevraagd aan B. en W. Wij begrijpen dus, dat het gymnasium Laurentianum nooit is gekomen.

In het personeel der leeraren kwamen slechts weinige veranderingen. De leeraar in het Duitsch, Noot, moest ontslag nemen, daar zijn optreden in de klassen aanleiding gaf tot gegronde klachten. In September 1851 trad als zijn opvolger op F. F. W. Koch. Deze werd in October 1859 vervangen door I. W. J. F. Worthmann, die tot 1 October 1864 werkzaam bleef.

Vrijwel ongestoord kon het onderwijs doorgaan. Alleen vinden wij een uitvoerig rapport van de praeceptoren Vermeulen en Mees over de slechte resultaten van het onderwijs in het Nederlandsch, dat aan hen was opgedragen. Zij schreven dit vooral toe aan de minder goede leerboeken. In overleg met Curatoren kwamen hierin eenige veranderingen. Wat het aantal leerlingen betreft, afdeeling B is steeds grooter geweest dan afdeeling A. Tusschen 1850 en 1860 was het aantal leerlingen het grootst en liep eens op tot over de 100. In den cursus 1860/61 bedroeg het aantal 77, waarvan 34 A's en 43 B's.

Langzamerhand kwam men tot het inzicht, dat de afdeeling B de leerlingen niet genoeg onderlegde voor de betrekkingen, waarvoor zij moest opleiden. De plannen voor de H. B. S. rijpten. In den cursus 1861/62 was het aantal B's tot 34 geslonken. Curatoren besloten toen, in afwachting van de nieuwe school, het Latijn voor de afdeeling B af te schaffen en dus ook voortaan de vrijgekomen uren aan de studie der nieuwe talen af te staan. 1 September 1865 werd de afdeeling B opgeheven en 1 November de H. B. S. geopend. François zou als eerste directeur optreden. In den Raad besprak men nog de vraag, of gymnasium en H. B. S. in hetzelfde gebouw zouden ondergebracht worden. Dit plan gaf men echter op. Roe, Antonij en Ravenek, die van den beginne af op de gecombineerde school hadden les gegeven,

kregen op verzoek ontslag tegen 1 Januari 1866 of zooveel vroeger als de leeraren der H. B. S. hun lessen aan het gymnasium konden beginnen. In hun plaats kwamen J. H. Slater voor het Engelsch en Dr. L. H. Delgeur voor het Fransch en de Aardrijkskunde. Deze docenten hadden hun hoofdbetrekking op de H. B. S. Voor de wiskundige wetenschappen benoemde de Raad E. K. J. Verkouteren, kapitein der infanterie. Op 1 Januari zou ook ingaan de benoeming van mr. R. H. J. Gallandat Huet als leeraar in de Nederlandsche Taal en Letterkunde en de Geschiedenis des Vaderlands. Na de scheiding, dus in den cursus 1865/66, had het gymnasium 29 leerlingen.

In het reglement, gemaakt bij de opening van de gecombineerde school, had men gebroken met de twee promoties, winter- en zomerpromotie, die vroeger plaats vonden. Voortaan zou er één promotie zijn aan het einde van den cursus in Juli. Evenals vroeger geschiedde de promotie met groote plechtigheid in de Waalsche kerk. Orationes en gratiassen werden door de beste leerlingen uitgesproken. Tevoren hadden docenten aan het curatorium hun voorstellengedaan omtrent de toekenning der prijzen. Op de promotie volgde de uitdeeling. Het spreekt van zelf, dat, nu er ook een afdeeling B was, niet alleen uitgaven van klassieke schrijvers in de bekende perkamenten banden met het wapen van Rotterdam werden toegekend. Men deelde o.a. ook uit: *Voltaire, Le Siècle de Louis XIV*, Berghaus, *Physikalischer Schulatlas*, Viehoff, *Handbuch der deutschen Nationalliteratur*.

Nu wij aan het einde gekomen zijn van deze periode in het bestaan van de Erasmiaansche school, mag een kleine nabetrachting niet achterwege blijven. Evenals de maatschappelijke toestanden voortdurend aan verandering onderhevig zijn, zoo is het ook met het onderwijs, dat zich moet aanpassen aan die toestanden. Maar op het gebied van onderwijs zijn wij in hooge mate vasthoudend. Dit conservatisme brengt misstanden, waarvan de radicale genezing, omdat de kwaal zoo lang heeft voortgewoekerd, door één ingrijpen onmogelijk wordt.

Ongeveer 1840 was de toestand op onderwijsgebied hoogst bedenkelijk. Voor een breede schare van jongens, die voor

den handel bestemd waren, was de opleiding op een Latijnsche school ondeugdelijk. Het oprichten van een afdeeling B met behoud van het Latijn was een halve maatregel. Dit zullen velen in die dagen gevoeld hebben. Nog altijd kwam de studie der nieuwe talen niet tot haar recht. Voor Scheikunde en Natuurlijke Historie werden geen uren uitgetrokken. Wel was het een opluchting, dat het huisonderwijs met al zijn bezwaren verminderde, wel juichte men, omdat nu ook gezorgd werd voor hen, die de academie niet zouden bezoeken, maar voldaan was het groote publiek niet. Er bleef een te kort. Daarbij kwam, dat zij, die als docenten in die nieuwe vakken optraden, geen behoorlijke opleiding hadden genoten. Herhaaldelijk was men genoodzaakt buitenlanders, die huisonderwijs gaven, aan de scholen te verbinden. Hoe braaf ook, toch waren dergelijke personen niet de aangewezen docenten voor onze gymnasia. De resultaten van het onderwijs hangen echter niet alleen af van de begaafdheid der docenten, maar voor een zeer groot gedeelte van hun paedagogische gaven. Welnu dat het Erasmiaansch gymnasium in de jaren 1842-1865 een goed figuur heeft gemaakt, was te danken aan de goede leiding van den rector Schneither, aan de groote paedagogische gaven van François en Piaget en ten slotte aan het groote plichtsbesef der overige docenten. De veelzijdige kennis van Piaget kwam zijn leerlingen ten goede. Hij trok er met zijn jonge vrienden op uit om hen op planten en dieren te wijzen. François wist er voor te zorgen, dat de Natuurkunde niet een vertooning werd. Op hoevele scholen bleef dit onderwijs nog jaren lang na 1865 beneden peil.

Al was het goed, dat in 1865 de beide richtingen gescheiden werden, toch heeft ook in die overgangsjaren de Erasmiaansche school haar naam hoog gehouden.